

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNÁST STRANÁCH.

<p>Predplatná cena: Na celý rok — — 4 koruny — hal. Na pol roka — — 2 „ — „ Na štvrt' roka — — 1 „ — „ <i>Jednotlivé číslo 8 hal.</i></p>	<p>Zodpovedný redaktor: Dr. ALEXANDER ERNSZT, páp. komorník. Majiteľ a vydavateľ: JÁN MOLNÁR.</p>	<p>Redakcia a vydavateľstvo: Budapest, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 97. szám. sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify. Rukopisy sa nazpáknedávajú.</p>
--	---	---

Krajinská organizácia kresťanskej ľudovej strany.

Ján Molnár,

pápežský praelát, krajinsky vyslanec, náčelník kancelárie kresťanskej ľudovej strany.

Spomínajúc krajinskú organizáciu kresťanskej ľudovej strany, s uspokojením a s radosťou môžeme konštatovať, že vždy viacej sa vzráha, úplnú zprávu však o jej rozširovaní sa, verejnosti prítomne ešte nemožno podať. Nevyhnutnú potrebnosť prevedenia krajinskej organizácie kresťanskej ľudovej strany opätne sme už dokázali; spôsoby, akými to prevádzkať treba už viackrát vysvetlili sme v tomto časopise a dopodrobna udávame v letákoch, článkoch a úpravách na túto organizáciu sa vzťahujúcich. Prítomne zaoberať sa ideme len s takými námietkami a výhovárkami, aké kde tu vznikajú pri prevádzaní tohoto krajinského organizovania sa kresťanského obecnstva.

Z dopisov na stredisko kresťanskej ľudovej strany dochádzajúcich vysvitá, že od podujatia organizovania tejto nevyhnutne potrebnej strany viacerých to sdrúzuje, že toto organizovanie sa nie natolko potrebné je ohľadom na najbližšie voľby, ako zvlášte **pre budúcnosť**. Z tej príčiny podujatiu organizovania daktorí vyhýbajú s tou výmluvou, že naša strana v jednom-druhom okrese za prítomných časov nemá výhľadov na víťazstvo, preto vraj na to škoda by bolo silu márnit' a organizovanie nemalo by tam žiadneho cieľu,

My oproti tomu, organizovanie strany predstavujeme si ako keď do tábora fahajúce voj-

ska na vydaný rozkaz, na najrozličnejších punktoch kopať má šiance. Na jednom alebo druhom punkte môže snád byť málo pracovnej sily, málo vojakov, preto ale neprestanú stavať obranné šiance, bo musia na to rátať, že v istej dialke od nich prevádzajú podobnú prácu, následkom čoho prv-neskôr spoja sa jarky šiancov a povstane okruh ako upevnená obrana celého tábora. Podobne sme tej mienky, že **prívržencov kresťanskej ľudovej strany, kdekoľvek a v akomkoľvek počte sa nachodia, treba sdrúžovať, popisovať — a čo je podstatou organizácie — postaviť pod spoľahlivé vodcovstvo a že túto prácu bezodkladne treba začať**. A keby na daktorom mieste len jeden jedinký človek priznával sa ku našim zásadám, aj ten má dať znať o sebe, aby sme vedeli že žije, že neostal neverjným ku našej zástave. Keď sa smele pustí do roboty, keby hneď len sám bol, pri druhom, treťom kroku, dosiahneme úspechov.

Veznime ten najhorší pád. *V daktorej obci nachodí sa len jeden jedinký prívrženec kresťanskej ľudovej strany*. Čo má robiť? Prvý jeho krok má byť, že si sadne a odpíše to stredisku kresťanskej ľudovej strany. Ďalšie jeho kroky pozostávajú majú z toho, že v obci rad-radom navštívi svojich známych, príbuzných a priateľov, prednese a v krátkosti vysvetlí im zásady kresťanskej ľudovej strany. Známych, príbuzných a priateľov každý má v obci a keď ich navštívi a nahovára, jedného-druhého, prípadne i viacerých zaiste získa ku svojmu politickému presvedčeniu. Takýmto spôsobom v krátkom čase spolu je dočasný organizačný výbor, akožto

základný kameň; semeno, z ktorého pri ďalšej práci, agitáciou, cieluprimeraným spoluúčinkovaním nových prívržencov, vyraste mohutný strom s vetvami, s kvetom: totižto kresťanskej ľudovej strany organizácia, ktorej ovocie požívať budeme, keď snáď v úplnej miere nie my, lež istotne naši potomci a keby sme hneď aj cez 10—20 rokov museli pracovať, vždy nás má oduševňovať nádej, že konečne zvíťazíme a dožijeme sa blaženej budúcnosti.

Nikdy teda nemôžeme porozumení byť s tou námietkou, že ponevác kresťanská ľudová strana «tu» a «tu» «dnes» nemá výhľadov, preto by ju vôbec nemali sme organizovať. My totiž nepracujeme pre «dnes» ani pre «zajtra» lež pre budúcnosť. Pôda nepripravuje sa sama od seba. Pripravovanie jej treba raz začať. Treba orať, siať a čím pozdej dáme sa do práce, tým neskoršie dozreje nám ovocie, jestli sa vôbec neopozdíme a celú úrodu nezničia nám mrazy.

Tá námietka tiež nemá základu, že keď žiadame, aby organizácia kresťanskej ľudovej strany v jednom a tom istom čase prevedená bola po všetkých stranách krajiny, skrze to rozdrobujeme naše sily. O tomto ani reči byť nemôže, *bo veď každý na svojom mieste urobiť má čo môže a čo v záujme organizácie za potrebné drží*, bo toto povinnosťou je nie jedine stredišťa a vyslancov strany, lež jedného každého, čosa považuje za ľudáka a záleží mu na tom, aby za takého bol považovaný. Najviac až o tom môže byť reč, že kto má viac času, kto sa honosiť môže väčšou silou, značnejším vplyvom a výdatnejšou auktoritou, to čo doma nepotrebuje, použiť môže ku podpore druhých. *Cudzú pomoc ale nemožno s úspechom upotrebovať pri začiatočných prácach*. Cudzý človek cez viac dní a týždňov nemôže sa sdržovať na jednotlivých miestach, následkom toho neni vstave organizácii pôdu nalezite pripravovať, medzi občanmi oduševnenosť vzbudzovať, organizácii sodpovedného vodcu hľadať. K tomu povolaný je jedine oduševnený ľudák, ktorý na mieste býva, len ten môže s úspechom prevádzať všetky k utvoreniu organizácie potrebné začiatočné práce.

Nachodia sa zas aj takí, čo sú tej mienky, že utvorenie organizácie kresťanskej ľudovej strany *nevďačnosťou* by bolo proti terajšiemu

krajinskému vyslancovi, ktorý by to ľahko aj za zlé mohol mať, bo v katolíckych otázkach vždy korrektne sa držal atď. Proti tomuto len to môžeme povedať, že prevádzanie organizovania sa kresťanskej ľudovej strany, je krajinská akcia, neni namierená proti jednotlivým osobám a nevzfahuje sa priam na najbližšie volby, v osobnosťach vyslancov a kandidátov ako aj v samých okresoch môžu nastať veľké zmeny. Že by za zlé mohol mať utvorenie našej organizácie? Nuž a prečo? Keď som ja nezazlieval, že on jeho politické presvedčenie zatiaľ uplatňoval, kým ho kandidovali a aj dostal poslanecký mandát, ako by mi on to mohol za zlé mať, že ja moje politické presvedčenie uplatňujem? Ostatne, presvedčenie je alebo opravdové presvedčenie, ktoré nepodľahne žiadnemu vplyvu alebo neni žiadné presvedčenie a preto ani spomienky neni hodné. Že by ale nebolo na mieste organizáciu prevádzať v takom okrese, ktorého vyslanec ačpráve nepatrí ku kresťanskej ľudovej strane, v katolíckych záležitostiach vždy korrektne sa drží, to okrem výsuvedeného, už i z tej, do zunovania opakovanej pravdy nestojí, *že dla terajšieho parlamentárneho zariadenia v krajinskom sneme len stránky uplatniť sa môžu proti stránkam a jednotlivcov katolícku, pod viekou skryté alebo rámom strany spútané presvedčenie, neovláda preraziť*.

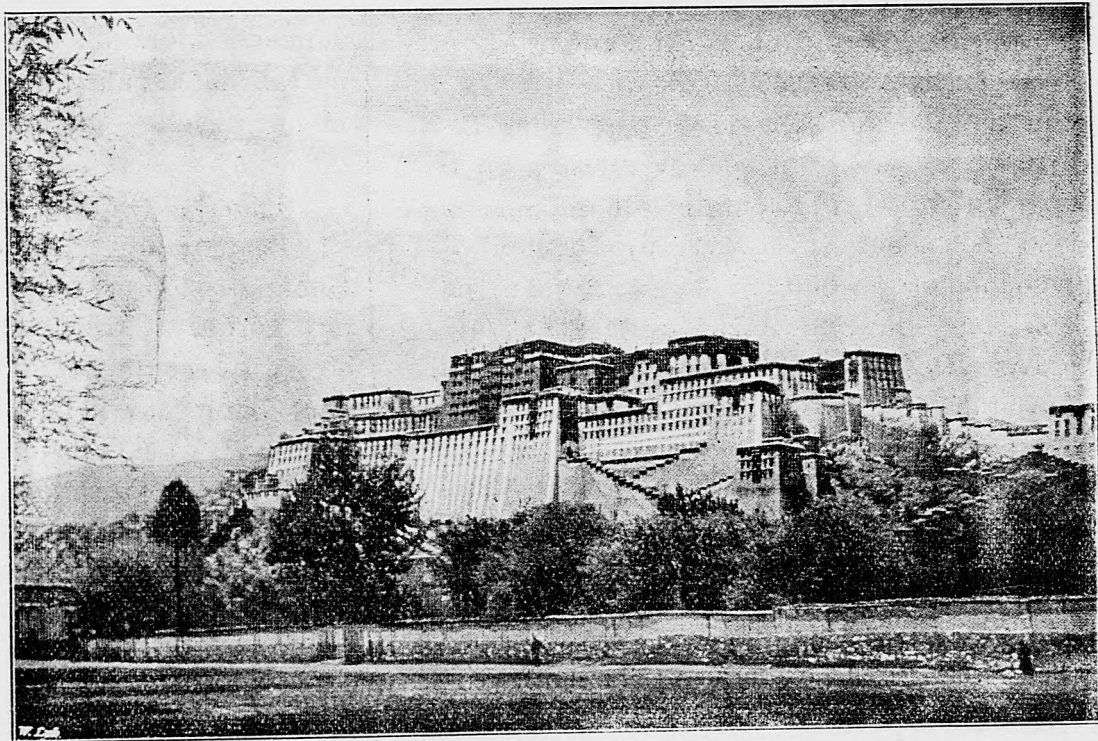
Nemožno úspechov dosiahnuť, hovoria iní, ktorí nehľadia do budúcnosti a zrakom svojim sledujú jedine udalosti, aké očakávať môžu zajtrajšieho dňa, pri tom však zabívajú, že keď hneď nemôžeme zastreliť orla, spokojní musíme byť aj s vrabcom. Oni totiž za hlavný cieľ a výsledok považujú podmámenie okresu, pri tom ale neoceňujú menšie úspechy, ktoré vedú ku konečným výsledkom a samy v sebe sú neoceňiteľné, bo organizovaná menšina dosiahnuť ich môže neočakávanou ľahkosťou. Aby sme iné ani nespomenuli, *bezpochyby veľký vplyv to bude mať na osobnosti, politické stanovisko kandidátov a na parlamentárne účinkovanie vyvolených, keď v okrese jestvovať bude viac menej silná organizácia kresťanskej ľudovej strany*. Vtedy celkom ináč budú s nami zachádzať ľudia verejnej správy, zcela inakšie bude naše polozenie v stoličnom a obecnom dome, čo nielen značne obľahčí naše rozširovanie sa vo väčších roz-

meroch, lež aj pri samých prípravách ku voľbám, menovite pri popise voličov, kandidovaní volebných predsedov atď. zabezpečí nám istého vplyvu. **Ba stonásobné prípadnosti politického a spoločenského života rozhodný zástož zabezpečiť môžu nám i vtedy, keď sme ešte len v menšine,** to ani nespomínajúc, čo je vôbec známe, že desať organizovaných ľudí pristaví, nalaká, ba aj prevládať môže i sto neorganizovaných.

Keď príde k tomu čas, itak budeme na mieste, teda sa nám netreba organizovať — hovoria takí, čo i posiaľ vykonávali pracu vzdelávania a dôverujú v moci ich doterajšieho vodcovstva a všestrannej vážnosti s uspokojením hľadajú na čas volieb. Základom tejto mienky bez pochyby je vplyv osobnej vážnosti a výtečnosti. Osobnosti ale nemajú trvácnosti, môžu sa vzdialiť, zaujať iné miesto účinkovania, alebo práve v kritickom čase môžu byť zahatené. Organizácia oproti tomu je stálejšia. Ostatne mnohí by vedeli vyprávať o trpkých zkušenosťach, že keď prišiel čas, nepočitní nechali ich na ľade; mnohí sa už zklamali v ich zcela istom predpokladaní. Teda aj tam, kde naša strana prítomne najlepšie stojí, už včul treba utvoriť organizáciu kresťanskej ľudovej strany, bo pozdej uplatniť sa môžu také vplyvy (verejná správa, peniaze, kortesačka, poskytovanie úveru, záležitosti prenájmov, a iné okolnosti), akých teraz niet a proti ktorým obrnený je volič, keď verejne, s povedomím mnohých pripojil sa ku organizácii. Kde dobre a pevne stojí kresťanská ľudová strana, aj tam bezodkladne utvoriť treba jej organizáciu a to tým cieľom, aby z tohoto príklad si vzali, vôľu a oduševnenie čerpali občania susedných obcí.

Nachodia sa konečne i zcela zúfali ľudia, ktorí nikde nespajújú potešujúceho a povzbudzujúceho znaku, nikde nebadajú ani najmenšie lúče nádeje. Medzi týmito mnohí cez dlhé roky neunávene pracovali, včul ale malomyselne, so založenými rukami stojia a hovoria: *všetko darmo!* Ľud je docela zhubený, korrumpovaný, nespoľahlivý...! A keby aj taký bol? Keby sme aj len kameniu na púšti a ftáctvu nebies kázal mali, povinnosť vždy ostane povinnosťou.

Plňme našu povinnosť, ostatné sverme na Boha, ktorý má moc sily poskytnúť našemu slovu, ducha vliať do nepohuteľnej hmoty a

Palác Dalai Lámu, náčelnika modlárov, v tibetskom hlavnom meste Lassa.

života, do srdce zkamenelých. On malomocných vyliečil z ohavnosti a vyliečiť môže, keby až do samého dna zcela zhnusená bola aj celú ľudskú spoločnosť a obnoví celé povrchie zeme. On chce a nakladá nám, aby sme vykonávali dobré s vierou, nádejou a láskou.

Neustávajme preto, úfajme, pracujme a verme. S Božou pomocou dosiahneme istého víťazstva!

Kresťanský svetový názor je blahonosný bez výmenky pre každého.

Dvesto millionov novej dane.

Morská bitka v krajinskom dome.
Krutý boj viedla jedine ľudová strana.

(Dokončenie.)

V debatte o subvenciách, ktoré mungovská strana s veľkým oškodením Uhorska povolila morským plavebným spoločnostiam, ako ďalší rečník kresťanskej ľudovej strany vystúpil krajinský vyslanec

Štefan Haller.

Začiatkom jeho reči povedal, že najprv do poriadku chce prísť s jedným výkrikom z mungovskej strany. On totiž tvrdil, že veľká čiastka subvencie vandruje do vaku Lánczyho. Z mungovskej strany vyzvali ho na to, aby za toto jeho tvrdenie na seba vzal zodpovednosť. Nuž on bere na seba túto zodpovednosť a čo tvrdil to aj dokáže. Leo Lánczy je predsedom spoločnosti Adria, subvencia zväčšuje dôchodky tej spoločnosti, z čoho Lánczy má jeho pekný ošah ako správca Adrie a zároveň aj ako správca Obchodnej Banky. Subvencie vôbec odôvodniť možno len z dvoch ohľadov. Za prvé

Osobníctvo Vatikánu v Ríme.

keď sa jedná o utvorení nového odvetvia priemyslu a za druhé keď udržať treba daaký zvláštny podnik verejného hospodárstva. Morské plavebné spoločnosti ale nepatria ani k jednému ani k druhému týchto dvoch, príležitostne subvencie potrebných podnikov. Tá hrozná subvencia, ktorú dávajú morským plavebným spoločnostiam, sú rovno do mora hodené peniaze. Najbližšie tržište pre náš priemysel je Balkán, cieľom zabezpečenia tohoto mali by sme súbežne zvlášte s druhými štátmi, ktoré poškopávajú naše záujmy. Pre nedostatok, k vedeniu debaty určeného času zaklučujem moju reč, vyzývam ale ministra obchodu svoj vplyv uplatniť v tom smere, aby prvá loď, ktorú vybudujú z tej subvencie a ktorá dľa návrhu Rakovszkyho chodiť má až do kanála Panamy, **pokrstená bola na meno prvého panamistu Europy.** (Zdlhavý potlesk.)

Výkriky z lavej: Ladislav Lukács I.

Proti najnovšej mungovskej paname, ktorou Uhorsko ožobráčili len o maličkosť 200 millionov korún, z kresťanskej ľudovej stranz ako posledný rečník sdivhol slovo krajinský vyslanec zlatomoravského okresu Ján *Bartos*. Tento mladý vyslanec kresťanskej ľudovej strany, jeho prvou rečou, ktorú povedal v krajinskom dome, vyznačil sa v každom ohlade. Jeho odbornou, múdrou a ostrou rečou tolko chrenu natrel pod ovesené nosy mungov, že predseča v jeho nevládnosti konečne odňal mu slovo. Daimo je, mungovci veľmi sa boja pravdy a keď daktorý neohrozený vyslanec opozície povie ostrú reč v záujme ľudu a proti panamistom, hneď v ňom udusia slovo. To ale nič nerobi, kresťanská ľudová strana i ďalej bojuje v záujme ľudu a proti mungom. V nasledujúcom výfahu podávame reč, ktorú povedal krajinský vyslanec

Ján Bartos:

Ctená snemovňa! Minulá zabraničná kríza, v spojení s docela zkrachovanými vnútrajšími pomerami, nevyliciteľné rany spôsobila na verejnohospodárskom živote krajiny. Ku tomuto vznikly ešte aj živeľné nehody, ku ktorých ulaveniu vláda posial ešte ničeho nepodujala. Pravda že tieto poroby ubijajú celé spoločenstvo a z nich nasledujúce pohromy spatrovať a cítiť možno v celom obore štátneho života.

Avšak bolo by snáď zbytočné dokazovať pravdivosť tohoto mojho tvrdenia, že tieto nehody a pohromy týkajú sa nášeho poľnohospodárstva, poľnohospodárskeho ľudu.

K čomu ženi peňazí.

Ctená Snemovňa! Naše poľnohospodárstvo vždy len k živoreniu je odsúdené. (Tak je! z ľavej.) Všetky zcela oprávnené požiadavky vždy odpravujú s tým odôvodnením, že finančné pomery, nedostatok hotových peňažných prameňov, nedovoľujú vydatnejšie, slušnejšie podporovanie nášeho poľného hospodárstva.

Lež ct. Snemovňa! S podivením, ba s pohoršením vidíme, že aknáhle reč je o vyplnení požiadavok a podpore od poľného hospodárstva ďaleko stojacich záujmov a interessovaných kruhov, hneď sa otvárajú štátne kassy a srdcia, ktoré vždy tvrdé a bezcitné sú ku záujmom agrárnym, Nechcem ja týmto povedať, aby sme zanedbali náš priemysel alebo aby sme v tomto obore dopustili sa nevšímavosti, *bo veď kresťanská ľudová strana v jej verejnehospodárskom programe vždy s najväčšou slušnosťou sledovala otázky merkantilné* (Tak je! z ľavej.) *a nie hatiť, lež celou silou podporovať hľadi premávku, obchod a priemysel Uhorska.* Lež ct. Snemovňa! keď to robíme alebo usilujeme sa robiť, vtedy tiež a to v najväčšej miere máme napomáhať a podporovať aj poľnohospodárske, agrárne záujmy Uhorska. Vývin poľného hospodárstva umožňuje i väčšieho štílu vývin priemyslu, prespoľný ľud v najväčšom počte prispieva k odaným, prespoľný ľud tvorí väčšinu vojska, prespoľný ľud stavá stĺpy štátu a od tohoto závisí celá životoschopnosť krajiny. (Tak je! Tak je! z ľavej.) Oproti tomu ale čo sa robí?

Tam na horných stranách, kde poľné hospodárstvo utisnuté je na stupňovanú obranu, kde jedná sa o život celých krajov, vláda jej najmalichernejšími, najnestydatejšími, najhnusnejšími prostriedkami pracuje proti ľudu. Nedávno zreteľne povedal tu krajinský pán vyslanec Anton Beszkid, že hriešna nedbanlivosť štátu ak smutné následky má po horných krajoch, ktoré obývajú Rusíni.

Zanedbané Horniaky.

Ján Bartos: Ja o tom môžem hovoriť, bo som mal príležitosť presvedčiť sa o tom osobne

Essad basa, ktorý kniežatu Wiedovi ponúkol trón Albánska a ktorého nový kráľ vymenoval za generála.

a na vlastné oči, neni totiž na horných stranách ani jednej obce, v ktorej bych nebol býval, môžem teda dľa mojej zkušnosti tvrdiť, že podobné potupné pomery pre nedbanlivosť štátu panujú nielen medzi Rusínmi, lež po všetkých stranách Horniakov.

Eudia žijú tam v potupnejšom stave ako nerozumné zvierata, v ich hroznom položení ale k udržiavaniu štátu prispievať musia v takej miere, ako im určía ich nemilosrdné vrchnosti. Daň musia zaplatiť, bo ináč na krky príde im exekútor; synov musia ku assentírke poslať vtedy, keď je najväčšia potreba na ručnú prácu, bo neúrodnosť zeme nahradovať treba dôležitejším jej obrábaním. Čo však oproti tomuto robí štát a vláda? Do jednotlivých obcí posielajú plemenákov, býkov.

V týchto krajoch je to tak, že keď kolko-

tolko zlepšuje sa stav, lichvu dochovávajúcej triedy, ubohý Slováčok alebo Rusín nebude mať žiadnej paše, kde by lichvu vyhnal mohol a keď aj za nevýslovne drahú cenu dostane kúsok pasienka, to mu už nepomôže, bo nemôže snášať veľkú farchu, akú skrže to na seba vzal a len skoro na buben príde celá jeho lichva aj s chýrnym plemenákom.

Avšak ct. Snemovňa, podobné krušné pomery spatrujeme nielen v týchto, následkom neprajného podnebia neúrodných krajoch, lež i v samých, chlieb dorábajúcich stredišťach. (Tak je! z lavej.) Mnohé vidieky krajiny od nevýslovnej biedy možno by bolo oslobodiť obetou niekoľko millionov...

Štefan Halle: *Milliony potrebuje Lánčzy!* (Hluk z pravej.)

Ján Bartos: ... keď ale tieto ponosy do reči prídu, členovia vlády s odvolávaním sa na drsosť finančného ministra a s poukázaním na finančné rozpoloženie krajiny, vždy vyhnú vyplneniu týchto požiadavok a oprávnených záujmov poľnohospodárskych. Vyplnenie každého oprávneného záujmu poľnohospodárskeho zlomí sa na drsom a bezcitnom stanovisku finančného ministra. Tento s krajciarmi šporujúci financminister ale stane sa hneď radodajným, peniaze mrhajúcim mecenášom, **aknáhle a kedykoľvek jedná sa o subvencii dobre protegovaných fabriek alebo o dvesto millionoch, ktoré dávajú ku zdieraniu obecnstva založeným plavebným spoločnosťam.**

Ct. Snemovňa! Ostatne, nielen v tomto ohľade panujú u nás v Uhorsku takéto pomery. Keď povážime záležitosť verejnej výučby, sparuujeme podobné veci. V nejednej obci Hornouhorska vôbec ani školy neni, tak že deti prinútené sú, aj na jednu-dve hodiny vzdialenú školu susednej obce navštevovať alebo zcela nechodia do školy. (Pravda! Tak je! z lavej.) Podobné potupné a smutné pomery panujú u nás aj pofažne *verejného zdravotníctva*. Roku 1911. bolo v Uhorsku 421 nemocníc s 39.959 postelami. V Budapeši chorý do nemocnice dostať sa môže len s pomocou verejných ochrancov. Zarovnak dľa štatistiky roku 1911 nachodilo sa v Uhorsku 33.416 lekárov a keď nerátame hlavné mesto Budapešť, vtedy priemerne na 4428 obyvateľov padne jeden lekár. Tomu

je ale len priemerne tak, bo ku príkladu v stolici Abauj-Torna na 7528, v stolici Ugocsa na 7646, v stolici Bihar, kde panuje Tisza, na 7931 a na Horniakoch v stolici oravskej na **8949 ľudí padá jeden lekár.** (Hluk z lavej.) Jedna lekárňa tiež priemerne padá na 9000 ľudí, keď ale plochu bereme za záklag, na priestore 130 štvorcových kilometrov stojí len jedna lekárňa. Z pomedzi 1000 zomrelých. lekárskej pomoci účastní boli len 565 a podobne z pomedzi 1000 zomrelých len o 614 ustálená bola príčina smrti, *len na suchú nemoc umre u nás ročite viac ako 70.000 ľudí,* vzdor toho ale kedykoľvek jedná sa o tom, aby vláda konečne ku pomoci prispela v týchto potupných okolnosťach *vláda nikdy nemá peňazi,* nikdy nevie naist potrebné k tomu finančné pramene.

Vláda len na to má peniaze na čo chce a v každom ohľade pekračuje sivevolne. Tak ku príkladu aj pri terajšej predlohe Krajinské Hospodárske Družstvo ani si nevšimla. Ponevác vláda s Krajinským Hospodárskym Družstvom a s krajinskými spolkami vôbec tak *potupne* zachádza... (Veľký hluk z pravej. Mungovci rúčia: K poriadku!)

Mungovská búrka.

Predseda (cengá): Pána vyslanca Bartosa pre ten jeho výraz napomínam k poriadku.

Ján Bartos: Nuž keď nie potupne, *teda bezcitne.*

Predseda: Pána vyslanca po druhé napomínam k poriadku.

Ján Bartos: Tu sa jedná o hospodárskych záležitosťach a napomínajú ma k poriadku.

Imrich Miskolczy: Také slová patria na sud.

Ján Bartos: **Z mojho suda nepili voličia, bo som ja do krajinského domu neprišiel za ukuradnuté peniaze.** (Hlučné éljen z lavej. Vykriky z pravej: K poriadku! Predseda cengá.)

Peter Kende: Bezočivosť je v takomto tóne rečníť. (Hluk v celej poradnej sieni.)

Štefan Halle: Prečo hneď nevoláte Geröho s jehv strážou?

Ján Bartos: **To je bezočivosť, že tu sedíte za ukradnuté peniaze.** (Hlučné éljen z lavej.)

Pýtam sa preto ct. Snemovňa, čo sú to za smluvy, o ktorých len s tými chcú pojednávať, *čo hotoví sú vyžierať a zdierať.* (Tak je! Tak je! z lavej.) *So smluvami čo páchnu panamou, ne-*

možno podporovať verejné záujmy. (Tak je! Tak je! z lavej.)

Odejmutie slova.

To neni ani národnospodárska ani obchodná politika a preto páni moji, vašemu počínaniu nedávajte žiadneho lichotivého mena, lež majte smelosť verejne povedať, že je to zdieračstvo, bo tieto smlnvy a túto predlohu ináč ani menovať nemožno. (Tak je! z lavej. Hnutie z pravej strany. Predseda cengá.) *To neni obchodná politika!*

Ján Bartos: **To neni ani národnospodárska ani obchodná politika, lež morské zbojníctvo.** (Tak je! z lavej.)

Predseda (cengá): Pána vyslanca pre tieto slová napomínam k poriadku a odejímam mu slovo. (Schvalovanie z pravej. Veľký hluk z lavej. Výkriky: Čo je to!)

Karol Fernbach: To je zas predsednícka svevoľa!

Predseda vstal z jeho stolice, bežal dolu schodkami a volal do siene, že pretrhuje poradu.

— Kde bežíte? — kričali za nim.

— Zdá sa, že mu je zle!

Aj mungovci sa pýtali, prečo zutekal predseda. Vysvitlo, že proti Bartošovi zavolať dal stráž parlamentu. Tjsza ale, ako hovoria, poslal ho zpiatky a rozkázal mu, aby pokračoval v pojednávaní.

Hľa, vyslancovia kresťanskej ľudovej strany takto neobrožene bojujú za blaho krajiny. — Interpelláciu, ktorú krajinský vyslanec Anton Beszkid predniesol v záležitosti Rusínov a Štefan Rakovszky proti Tiszovej stráži parlamentu, uverejníme v nasledujúcom čísle.

Národnostná otázka.

Jedny madarské, predtým Lukácsom podpáčané a včul z Tiszovej milosti živoriace noviny, ktoré voľakedy jednotajne brýzjali na všetky uhorské národnosti, od toho času, odkedy gróf Štefan Tisza pakluje s národnosťami a ich na svoju stránku vábi, prítomne o národnostnej otázke píšú nasledovne: «Riešenie národnostnej otázky neni úlohou paktumov a národnostných zákonov, lež cieľuprimeranej etíhodnej a humánnej verejnej správy.»

Noviny, z ktorých tieto slová uvádzam, boly

predtým najväčším nepriateľom národností a zvelebovaly násilenstvá a atrocitu starého Tiszu a Bánffyho. Odkedy ich však včulajšia vláda kúpila, udusily v sebe, čo len na oko, nenávisť proti národnosťam a s celou oduševnenosťou napomáhajú Tiszovú národnostnú politiku a dávajú mu tú radu, že jestli on riešiť chce národnostnú otázku, nech nepakluje s Rumnnmi, so Slovákmi a s Nemcami, lež nech krajinu správne a spravodlive riadi a spravuje a nech rozkáže vláde podriadeným pánom, aby s daňujúcimi občanmi ľudsky a spravodlive zachádzal.

Veľkú pravdu povedaly tie Tiszu zbožňujúce noviny. Takú pravdu, o akej predtým ani čuť nechcely a ktorú prenasledovaly. Tešíme sa tomu, že konečne už aj taki zaslepení, ktorí cez dlhé časy schvalovali a oslavovali potláčanie národností, otvárajú oči, nadobúdzajú iného presvedčenia a Tiszovi, akožto všemohúcemu pánovi Uhorska, odporúčajú, aby nepakloval s národnosťami, bo také pakle majú len dočasný prajný výsledok, lež aby do života uviedol spravodlivosť a ľudskosť. Pod spravodlivosťou rozumieme aby v krajine nerobili rozdiel medzi maďarom a nemaďarom, lež aby s nimi rovnako zachádzali. Aby jedon mal takú slobodu a také práva ako aj druhý. Aby sa jedon tak mohol vzdelávať vo svojej materčine, ako aj druhý. Aby zanikly tie krivdy, pre ktoré mnohí krajinskí občania opustili svoju vlasť a pre ktoré sostrily sa národnostné spory. Istá vec je, že spravodlivé spravovanie krajiny pre národnosti bude mať stálejšie a úspešnejšie následky, ako Tiszové sluby, ktoré dost ľahko nikto nesplní. Veď o týchto sľuboch, ako som na vlastné uši slyšal, aj sami mungovci a Tiszovi pätolízači tak hovoria, že ich nezadržia ani učítelia, ani slúžnovci, ani sudcovia, bo vraj to, čo Tisza sľubuje národnosťam, aj posial bolo na papieri a predsa tak liberáli ako aj mungovci zachodili a zachodia s národnosťami, ako sa im páči.

Už spravodlivá a ľudská administrácia viac mrzí aj samých mungov, ako sluby Tiszové. To by bolo, aby nadutí zemankovia, ktorí takmer všetky úrady zaplavili k nim rovného občana spatrovali aj v slovenskom remeselníkovi a roľníkovi! Veď tí posial boli chrapúni a «buta

tóti». A potom k ľudskému spravovaniu a ku správnej administrácii zapotreby je, aby páni úradskí vedeli reč ľudu, medzi ktorým účinkujú. Nie «izé»-kať, lež gramatične vedieť po slovensky. Aby ale páni úradskí osvojili si slovenskú reč, potrebné je, aby v hornouhorských školách slovenčinu náležite vyučovali. Nielen v ľudových, lež aj v stredných školách. Keď to obdržíme, tak naši synovia nebudú sa musieť haňbiť za svoju materčinu a nebudú sa musieť odrodíť, lež zastúpia svoje úrady tou láskou a oddano-

senosti, aby pri voľbách zabezpečil si hlasy národnostných voličov. Nuž my nebudeme žobrať od Tiszu. Ani sa s nim pokonávať neideme, lež žiadame svoje. Veď sám Franc Deák tú zásadu vyznával, že neslobodno robiť rozdielu medzi maďarmi a nemaďarmi. Vo všetkom sú rovnaki. Ku podobným zásadám priznával sa aj starý gróf Julius Andrásy.

My vyzývame Tiszu, aby dľa zásad Deáka a Andrásyho rozriešil národnostnú otázku a bude pokoj.

Ondrej Hladký.

V nedeľu popoludní.

stou, akou vinúť sa majú ku svojim rodákam. Takíto úradskí a takíto sudcovia áno budú ľudskí a spravodliví.

Kolko razy sme my pisali o tomto? Kolko razy sme to od vlády žiadali? Nuž a čo sme dostali? «Čuš chrapúň! Pomaďarčí sa, ty buta tót», osopil sa na nás každý liberál a mungo, spolu i so Štefanom Tiszom.

Že včul Tisza o národnostnej otázke priznáva sa ku iným zásadám, robí to len z mu-

Odkaz Tiszovi.

Štefan Tisza neunávene vypisuje články do svojich noviniek Igazmondó, lepšie povedano Igazmungó a vychvaluje v nich seba a svoju mungovskú gárdu. Nedávno písal o novom volebnom zákone, ktorý previedol zcela zákernickým spôsobom. Medzi iným píše Tisza, že aké by to nešťastie bolo pre Uhorsko, keby každý samostatný roľník a priemyselník voličom bol

Svätý Jozef, oroduj za nás!

ostal, ako to opozícia chcela a tiež, aké by to vraj nešťastie bolo pre krajinu, keby zákony nie páni, lež jednoduchí ľudoví zastupitelia vynášali.

Z Tiszových článkov vidím, že je predpokladatý fantasta a že je tiež aj nepriateľom ľudu.

On je natoľko pyšný a nadutý, že sa považuje za vykupiteľa národa uhorského, o ľudu pracovnom a daňujúcom ale tú mienku má, že ten nezaslúži žiadne práva politické a že len zatiaľ je šťastný a blažený, z akiaľ ho zastupujú pánski mungovia a kadejakí panamisti.

Ako vidno, Tisza si sadol na vysokého koňa. Odtiaľ rozkazuje celej krajine a mungovia vrhli sa pred nim na kolená a prosia ho, aby im zachránil poslanecké mandáty. A Tisza bráni a háji mungov a ubezpečuje ich, že aj na budúce oni budú vynášať zákony a dostávať kadejaké oročky.

Takto sa chystá Tisza ku poslaneckým voľbám. Aj po novinách kortešuje za svoju mungovskú perepuť. Už jej od veľká rozdáva okresy. Na voličov ani si len nepomyslí, bo vie, že budú peniaze, bude pálenka. A keď to bude, víťazstvo nechýbí.

Hodars sa Tisza vychvaluje, aký je on múdre a rozšafný, pri jeho kortešovaní predsa prezradil veľkú hlúposť. On totiž s tým kortešuje za mungov, že roľníkom a priemyselníkom mrští do očí: preto som vám nedal volebného práva, bo nie ste ho hodni. Preto chcem, aby mungovia aj na budúce boli vo väčšine, bo nikto iný tak dobre nezastúpi záujmy Uhorska, ako oni.

Tieto Tiszové slová nech nezabudne ani jeden volič. Je to sníženie a tupenie daňujúcich občanov. Tisza to žiada, aby voličia hlasovali len na mungovského kandidáta. My mu však na to odpovedáme, že si nedáme od nikoho rozkazovať. S našim presvedčením a s našou vôľou len my vládeme. Do toho Tisza nemá žiadneho práva. My sme sa presvedčili, že mungovskí poslanci nerobia nič dobréno. Márne sa vychvaluje Tisza, že mungovia odhlasovali nový vojenský a tlačový zákon, že sprísnilí snemové pravidlá, že zorganizovali snemovú stráž. Z tohoto všetkého daňujúci občania nemajú žiadneho osohu, ba oproti, majú z toho hroznú škodu, bo nový vojenský zákon ohromné farchy uvalil na ľud; nový volebný zákon je ozbijanie daňujúcich občanov, ktorí volebné právo neobdržali; nový tlačový zákon je strašiak pre opozičné noviny, ktoré odhalujú krádeže mungovských ministrov a poslancov; snemová stráž je farcha pre nás, bo tí strážnici a dôstojníci tahajú tak vysoký plat, aký riadnu službu konajúci vojaci nemajú. A tak teda čo dobrého previedol Tisza? Prečo si máme voliť mungov? Nie pane Tisza! My mungov nechceme. Ničomní ľudia by sme boli, keby sme si volili takých poslancov, ktorí naše farchy množia a našu

slobodu obstrihujú. Haňba by bola pre slovenských voličov, keby si mungov vyvolili. A či nevidíme, čo konajú za nás trenčianski, oravskí, liptovskí, nitrianski, zvolenski a vôbec hornouhorski mungovia? Nič, zhola nič! Takýchto poslancov nechceme. Dost dlho trvalo, že v hornouhorských okresoch volili darmošlapov; nie my, lež žandári a volební predsedovia. Na budúce nebude to tak. My katolícki Slováci vyvolíme si len kresťanského ľudáka. Od tohoto neodstúpime. To je naša prisaha! To odkazujeme Tiszovi!

Korteš.

Ferko Skyčák vzdal sa mandátu.

Nová voľba v bobrovskom okrese.

Teda už není krajinským poslancom Ferko Skyčák! Čo ho k tomu pohlo, aby sa zriekol jeho mandátu alebo čo ho prinútilo ku tomuto kroku, s tým sa neideme zaoberať. Prichodí nám ale pri zložení jeho mandátu pýtať sa jeho voličov, čo on kedy vykonal za ich okres? Pravda že zhola nič? Jedinká jeho zásluha bola, že keď prípadne bol v krajinskom sneme vždy hlasoval s mungovcami. On pomáhal mungom nesnesiteľné farchy uvalovať na voličov svojho okresu. Voličia bobrovského okresu nemajú teda príčiny oplakávať Ferka Skyčáka. Svrchovaný čas je ale, aby kresťanskí voličia tohoto okresu konečne už otvorili oči a nahliadli, že to bola veľmi drahá komédia, ktorú s ich dôverou vyvádzať Ferko Skyčák. Preto aj povolani vodcovia ľudu, nech už veľú bezodkladne shromažďujú kresťanský ľud okolo seba a pripravujú ho ku nastávajúcej voľbe. V každej obci okresu utvoríť treba výkonný výbor, ktorého cieľom má byť poučovať voličov, aby sa nepredávali mungom za judácke groše, aby od žiadneho mungovského korteša neprijali ani pijatiky ani jedenia. Kresťanskí voličia bobrovského okresu ako seba povedomí, statoční, viere svojej verne oddaní ľudia do posledného chlapa nech sa postaví pod zástavu kresťanskej ľudovej strany. Po horách a doliach bobrovského okresu má sa teda teraz ozývať: *Nech žije kresťanská ľudová strana!*

Zadovažujte predplatiteľov pre «Kreštana!»

Z mungovského zákonodarstva.

Štefan *Rakovszky* krajinský vyslanec kresťanskej ľudovej strany v zasadnutí 10. marca jeho ostrou interpelláciou proti Tiszovej stráži náležite podkúril mungom. Pod dojmom tejto interpellácie, každej vážnejšej práce neschopní sú mungovci.

B E S E D N I C A.

Osud a krajčír.

Eudia žijú, žijú a hromžia na osud.

Najväčšmi hromžil na osud jeden krajčír. Keď si trochu viac upil, vždy takto začal:

— Ach, ten môj osud! Ten môj nešťastný osud!

Takto žil a hromžil, za každým krokom hrešil svoj osud, ba mimo toho ešte ho aj preklinal.

Osud to za čas len trpel, ale konečne predsa len zunoval a zavítal ku krajčírovi.

— Či ma ešte dlho budeš preklinať, hrešiť? — spýtal sa krajčíra.

Krajčír sa nedal a aj on sa ho opýtal:

— Nuž a ty že ma ešte dokedy budeš mučiť?

Daj mi, aby mi bolo dobre a ja ňa prestanem hrešiť.

— Nuž a čože by si to vlastne chcel?

— Chcel by som byť bohatý!

Osud sa usmial, keď počul žiadosť krajčíra, že si ten nevie ničomu múdrejšieho žiadať. Ale sa tak stalo, že krajčír zo dňa na deň bohatol.

Hrnuli sa k nemu poprední objednávateľa oblekov: vojaci a bohatí páni, ktorí sa ani nejednali, len platili, keď dostali oblek.

Peniažky krajčíra zo dňa na deň sa rozmnožovali.

Osud si už myslel, že krajčír teraz už bude spokojný.

Ale sa veru nestalo tak.

Sotva že minul jeden mesiac, krajčír zase začal to svoje staré:

— Ach, tento môj osud, tento môj nešťastný osud!

Osud sa znova hlásil uňho a spýtal sa ho:

— Zase hromzíš, čo sa ti stalo?

— Zunoval som slobodný život, rád by som sa oženil.

— Nuž teda sa ožeň, ktože ti to bráni?

— Ale keď sa nechce vydať za mňa to dievča, ktoré by som ja chcel mať, hovorí, že som veľmi hlúpy, urob mi to, prosím ňa, k vôli, aby som aspoň o pol stupňa bol múdrejším.

— Nuž teda budz — riekol osud a pohladkal krajčíra po temene a krajčír sa naskutku stal múdrejším.

— Ale sa teraz hneď nebudem ženit, najprv prestanem prevádzať remeslo — pomyslel si krajčír.

Vtedy sa stalo, že ku krajčírovi prišiel jeden mladý gavalier a prosil ho, aby mu ušil pekné široké nohavice a už sa pribral, aby si vybral nejakú vzorku dľa najnovšej módy. Ale krajčír sa hneď osopil naňho:

— Nuž a či sa vy, mladý páno, neviete s nejakou vážnejšou vecou zaoberať, či to nenie všetko jedno že či máte nohavice široké a či úzke?

Gavalier sa len díval, mysliac si, že krajčír má o jedno koliesko menej v hlave a pekne rúce tam nechal krajčíra. Krajčír potom zavrel svoj obchod, tovaryšov prepustil a oddal sa do kníh.

Za tri dni čítal a potom zase tam začal starú nótu, kde bol prestal:

— Ach, tento môj osud, tento môj nešťastný osud!

Osud čosi-kamsi zase bol u krajčíra a spýtal sa ho:

— Kedy už bude mať tá nóta koniec?

— Holúbok môj sladký, urob mi to k vôli, aby som bol ešte trochu múdrejší!

— Na čo by ti to bolo? Aj s tolkou múdrosťou môžeš byť spokojný.

— Nemôžem, to mi je málo! Za každým krokom vidím, že je veľa ľudí múdrejších ako som ja, urob ma, prosím ňa najmúdrejším.

Osud sa hlasne zasmial, prstom bodol krajčírovi do čela a môj krajčír stal sa ženiálnym.

Kamkoľvek vkročil, čokoľvek videl, čokoľvek počul všetko naskutku pochopil a keď sa ho voľakto spýtal, že prečo je voľáčो takto a nie ináč, on s odpoveďou v tom okamžení bol hotový.

Na ulici ho ľudia do radu zastavovali, trápiac ho tisícerymi otázkami: povedz mi toto, vysvetli mi to a tak ďalej.

Zpočiatku nikoho neodohnal, každému vďačne dal odpoveď. Ale konečne aj toto zunoval. Videl, že ľudia vďačne počúvajú jeho rady, ale preto ide všetko po starom, každý koná len dľa svojej hlavy a potom jemu robia výčitky, že prečo ich učil takto a tak.

Prizeral sa, prizeral, dlho sa prizeral vlniacemu sa zástupu ľudu a zase len tam začal, kde prestal:

— Ach, tento môj osud, tento môj nešťastný osud!

Osud čosi-kamsi zase bol uňho ale teraz sa už veľmi nazlostene osopil na krajčíra:

— Čo bedákaš?

— Holúbok môj sladký, nemôžem ľudí spraviť múdrymi, neviem ich zdvihnúť k sebe a toto ma tak bolí a vyznajúc pravdu, už ma to aj zlostí. Ach tento môj osud, tento môj nešťastný osud!

Osud sa pustil do chutného smiechu, dotkol sa konca nosa mudrcovho a hneď celá múdrosť zmizla z neho.

Teraz bol zase len taký hlúpy, ako predtým a predsa takmer tancoval od radosti.

— Čomu sa raduješ tak veľmi — spýtal sa ho osud so smiechom.

— Holúbok môj sladký, teraz som naozaj blažený. Ach, ty, ty zlatý...

Od tohoto času môj krajčír prestal hromžiť na osud, celý deň posedával a pracoval a jeho nóta bola už veselá.

Viac ako toto ani osud nežiadal od neho.

CHYRNIK.

Najdôstojnejší pán knieža-primas arcibiskup ostrihomský, skutočný vnútorný tajný radca dr. Ján Csernoch vo stredu 18. marca predsedal konferencii biskupského sboru a vo štvrtok 19. marca veľkolepou rečou zahájil valné shromáždenie spoločnosti Svätostefanskej.

Nový praepošt. Ludvik Novák titulárny kanonik kapituly ostrihomskej, arcibiskupský dozorca hlavnomestských katechetov na uznanie jeho veľkých zásluh v obore ľudovej výučby, jeho veličenstvom kráľom vymenovaný je za praepošta z Kaposfeő. Toto vyznamenanie úprimnú radosť spôsobuje v kruhoch duchovenstva celého biskupstva.

Chýry z biskupstva košického. Osvietený pán biskup dr. August Fischer-Colbrie v II. tohoročnom obežníku svojom cirkevnom uverejňuje privilegia pre tých duchovných, ktorí cieľom rozširovania katolíckej viery zbierajú alebo i sami obetujú milodary, za tým na vedomie dáva nariadenie ministra výučby, dľa ktorého cirkevné, farské a učiteľské lesy napozatým odpredávať možno len s dovolením ministerstva orby, oznamuje tiež uzavretie ministra výučby v záležitosti istej patronátskej otázky, vypisuje termín farárskych zkúšiek a konečne podáva viaceré osobnostné záležitosti biskupstva. — *Homonna:* Rudolf Kerekes, tunajší mladý horlivý farár po krátkej ehorobe, posilnený svätými sviatosťami 9. marca zomrel v 33. roku života a v 11. blahonosného knazského účinkovania. K večnému odpočinku uložili ho 11. marca za prítomnosti početného duchovenstva a zarmúteného ľudu. — Preložení kapláni: Vendelin Genschur zo Szikszó poslaný je do Parnó a Anton Dujszik z Tarnó do obce Szikszó. — *Bélatanya:* Na tunajšiu učiteľskú stanicu osvietený pán biskup vymenoval Gizellu Mitrik.

Z biskupstva spišského. Batizovský farár Edmund Schürger stal sa hlavným redaktorom časopisu «Abstinens pap» (Abstinentný knaz). — Do nového výboru protialkoholového sväzku znovu vzatí sú Edm. Schürger z Batizoviec a Franc Klein z Richvaldu. Schürger je i údom sriaďujúceho výboru prvého krajinského protilievového kongressu, ktorý v októbri vydržiať sa má v Budapešti.

Chýry zo Šáriša. Prešov: Tunajší katolícky kruh Rákócziho 8. marca zariadil sociálny večierok, v ktorom medzi inými predmetami Hadrian Divéky budapešťanský profesor prednášku držal o smutnom stave katolíkov v Rusku. Mestský úrad uverejňuje fundáciu

Romanitsovú, z ktorej 280 korún dostať môžu takí katolícki žiaci prešovskí, ktorí posledné tri roky na gymnázium odstavili s najlepším úspechom a ďalej študovať chcjú na universite. — *Bardijov:* Mestský úrad vo svojich kúpeľoch zariaďuje domoveň, v ktorej za lacné peniaze bydlu dostať môžu stoliční, štátni úradníci, vojaci, farári a učelia. — *Kisszeben:* Pavel Guba, horlivý piarista a veľazaslúžený praepošt-farár Peter Hartsár utvoril snazia sa tu spolok katolíckych tovaryšov, ku ktorému posial prihlásilo sa 147 členov. Ku podpore tohoto spolku výšpomenutý praepošt-farár veľkodušne dáva 100 kor, a predpláca 6 novíniek. — *Szinye:* Naukobeň na pletenie košov a iného tovaru začal sa 9. marca. Z tejto príležitosti Ján Kurimszky, vicedekan, farár a radca biskupskej sv. stolice povedal veľavážnu povzbudzujúcu reč. Pri zahájení naukobeňu prítomný bol aj ministerský dozorca Emil Hreblay. Mládež v pletení košov vyučuje Franc Rittu Boosz.

Chýry zo Spiša. Košická obchodná a priemyselná komora istú Annu Schmied, ktorá v Novej Vsi 25 rokov neprerušene pracuje v dielni Jozefa Schmidta, pre jej vernosť, statočnosť a zručnosť odmenila s čestnou listinou uznania a 50 korunami. Jej pracodajca dar komory doplnil na 100 korún. — Poprádska organizácia Kat. Lud. Jednoty 1. marca za veľkej účasti údov vydržiavala ročné valné shromáždenie. Miestny správca, praepošt-farár Georg Andreides účtoval o minuloročnom účinkovaní Jednoty a oduševne povzbudzoval údov k vytrvanlivosti a ku zbieraniu nových údov. Kaplán Ján Kolčák o novom volebnom zákone držal prednášku, v ktorej poukázal na ukrivdenie roľníckej triedy. — V Štvrtku 28. februára zhorelo 5 stodol. — V Kéžmarku zas vystúpil týfus. — V Dubrave pre osýpky zavreli školu. — Minister obchodu na jeden rok dal dovolenie na predbežné práce na železnicu z Lipjanov do Podhradia cez Brezovicu, Nižný a Vyšný Slavkov, prípadne ešte i z Brezovice do Levoče cez tichý potok, Zavadu a Levočské kúpele. — V ústave spišsko-sobotských mnišiek a v batizovskej kat. ľudovej škole utvorili družstvá protilievové, batizovské družstvo je celkom abstinentné.

Zkaza troch obcí. V stolici Vas 10. marca popoludní vo veľkom víchre zhorely tri previtajúce obce: Strém, Vasszécsény a Repcelak. V obci Strém zhorelo 42 domov a jedno dievčatko. V obci Vasszécsény za poldruhej hodiny zhorelo 51 domov a v obci Repcelak 56 domov. 200 stodôl, všetok krm dediny, 100 kusov rožnej lichvy a tu oheň vyžiadal v obeť aj dva ľudské životy. Škodou vo všetkých troch obciach šacujú na 2 milióny korún.

Nedostatok práce v Amerike. Z New-Yorku oznamujú, že dľa najnovšieho štatistického výkazu v meste je teraz 300.000 ľudí bez zamestnania. Zákonodarstvu chcú predostreť návrh v záujme ulavenia biedy ľudí cez zamestnania. Jednej noci minulého týždňa asi 1000 ľudí bez práce chcelo vniknúť do jedného kostola

v ktorom práve odbavovali služby Božie, aby v kostole ztrávili noc, policajti ich ale rozohnali.

Povodeň. V stolici máramaróskej následkom dlho trvajúcich dažďov všetky tekuté vody vylialy sa zo svojich riečisť. Rieky Talabor, Visz, Iza, Nagyág a Tarac zapríčinili nesmierne škody. Voda rieky Tarac pri obci Dombó porúchala most a prelieva sa za násyp a aj ostatné rieky zaliali hradskú a berú so sebou mosty. Okolie medzi Técsövom a Hustom zaliate je vodou. Mestu Máramarósiget hrozí to nebezpečie, že ostane bez mäsa a mlieka, bo premávka ku Slatine zasekla. Rieka Tisa Tokaju a Solnoku hrozí nebezpečím.

Zo štatistiky. Koncom roku 1913. všetkého obyvateľstva na zemi bolo 1700 milliona asice: v Azii 933 millionov, v Europe 484 millionov, v Afrike 188 mill. v Amerike 187 mill. a v Austrálii 57 millionov.

Koľko ľudových škôl je v Europe? V Nemecku ľudových škôl je 61.198, vo Francúzsku 81.642, v Anglicku 32.952, v Taliansku 61.777, v Rakúsku 23.449, v Uhorsku spolu s Horvatskom 18.641 a v Rusku 95.716.

Každý hospodár, prv než by kdekolvek objednal si potrebné motor stroje, nech vo vlastnom záujme s úplnou dôverou obráti sa na motorovú, po celej krajine známu fabriku Ludvika *Kállai*-ho, *Budapest, VI. Gyár-utca 28,* kde za najlepšie uznané motor mlatiačky

HOSPODÁRSTVO.

O zachádzaní s hnojom.

Hnoj od zvierat začína sa rozkladať už v maštali. Keď kydáme hnoj z maštale, mnohokrát nám až slzia oči od oslobodených sa látok rozkladajúceho sa hnoja. Vtedy už jedna veľmi dôležitá, pre rastliny potrebná výživná látka mizne z hnoja, takzvaný nitrogén, ktorý je preto dôležitý, bo jestli ho rastlina nenajde v pôde, ožltne, bude sa tenko vyvíňovať. Potrebné je teda, aby v hnoji nachodiaci sa nitrogén dostal sa na roľu.

Maštalný hnoj aj tak trati na svojej hodnote, jestli tekuté výkaly zvierat odtečú alebo sa vyparia z neho. Preto už dnu v maštali treba hnoj opatrovať. Máme byť na tom, aby pod zvieratmi bolo vždy costatočného steliva, toľko, koľko je potrebné na vpitie tekutých čiastok zvieracích výkalov. Potom máme dbať na to, aby tekuté čiastky hnoja, ktoré stelivo nevpije do seba, mali rýchly tok ku hnoju na dvore. Takto v hnoji nachodiacie sa výživné látky rastlín dostanú sa na hromadu hnoja a maštal ostane čistá a zdravý bude i vzduch v nej. Mnohí gazdovia na toto nemajú ohľad, ba v mnohých maštaliach vidíme kaluže hnojovky, ktoré zčiasťky vsiaknu do zeme, zčiasťky sa ale vyparí a gazda či tak a či tak má z toho len škodu, maštal má nečistú a povetrie v nej nezdravé. Kdežto všetkému tomuto možno vyhnúť malou usilovnosťou. Peniaze to nestojí. To miesto v maštali, kde stoja zvieratá, pokopeme asi na 20—25 centimetrov hlboko, zem

vynosíme do zahrady a na jej miesto nanosíme hlinu. Od válova po žlab pre hnojovku v maštali pre kravy nech je spád asi 5 cm. a v koňskej maštali nech je tento spád na 6 cm. Žlab nech je shotovený zo skál, betónu alebo tehiel a dáme mu 3 cm. spádu na každom metre. Žlab má byť vždy čistý, aby moč bez prekážky mohol stekať.

Zle pokračuje ten gazda a robí sebe škodu, ktorý hnojovku púšťa do najbližšieho potoka, bo veď týmto odoberá najvzácnejšiu čiastku svojho hnoja.

Kto chce mať dobrý hnoj, nech ho každý deň vykudá z maštale na dvor. Z hnoja na dvore zle opatrovaného výživné látky sa z čiastky vyparia a z čiastky vsiaknu z neho. U nás hnojovú jamu majú zväčša na najnižšie ležiacej čiastke dvora, kam steká všetka dažďová voda, ktorá okolo hnojovej hromady utvorí kalužu, niekde opravdové jazierko. Gazda vykope jarok do zahrady alebo na ulicu, aby kaluž odtekala a mal by vedieť, že práve tá tekutina je plná takými látkami, ktoré rastliny potrebujú, tak že by táto hnojovka mala sa vlastne dostať na roľu. Zo zle opatrovanej hromady hnoja na roľu dostane sa už len bezcenný, vymačkaný a vyzváraný hnoj.

Z Nitrianska.

Pochválen Pán Ježiš Kristus. Ctený pán Redaktor! Ráďte prosím uverejniť týchto pár riadkov v našom milom Kresfane.

Odkaz katolíkom do Piešťan.

V ostrihomských novinách čítame o vašej katolíckej škole, že vám ju chce politická obec odobrať a že v tejto obci priateľské pokonanie prevedené má byť medzi školskou stolicou a politickou obcou. Čítame ďalej, že predstavenstvo obce už zadalo prosbu do Nitry, aby ešte nebol vynesenej výrok na základe vyšetrovania, ktoré v predošlom roku prevedené bolo, bo že vec priateľsky sa má usporiadať.

Ale nemilo sa nás dotklo, čo ďalej čítame, že toto priateľské pokonanie tak má vyzerať, aby ste vy uznali *politickú obec za majiteľa* vašeho *katolíckeho školského majetku* a k tomu aby ste si vy *sami katolíci vydržovali školu.*

Upozorňujeme vás, aby ste ani jedno ani druhé neprijali. Prečo by ste darovali političnej ohci váš katolícky majetok: školu katolícku? Škoda, že od vás nepýtajú ešte aj faru a na pridavok i kostol. Jako vieme, majú tam aj *židáci školu.* Aj tú pýta politická obec?

A potom je to nebezpečná hračka. Keď raz uznáte za majiteľa vašeho školského katolíckeho majetku *politickú obec,* s tým ste si ju vy spravili *pánom* vo škole a vtedy sa jej ľahšie podarí odobrať aj katolícky charakter. Na sľuby nedajte nič.

Tak vieme, že už tri roky zastáva vás madunický pán farár a pri vyšetrovaní krásne zastal vašu katolícku školu a včul, keď sa má ďalej pokračovať a len

apellovať treba, vy by ste si váš katolícky majetok len tak ľahko darovali?

Ani ten druhý návrh neprijmite, aby ste oslboodili politickú obec od povinnosti vydržiavania vašej katolíckej školy. A keďby obecný výbor alebo školská stolica predsa niekedy taký výrok vyniesly, zadajte proti tomu apelláciu. Veľmi sme sa potešili, že údovia vašej kat. školskej stolice, jaknáhle počuli, čo zamýšľa politická obec, jednomyselne postavili sa proti tomu. My poznáme katolíkov piešťanských a vieme, že tí svoje práva neopustia. Len vytrvajte! Práve u nás je potrebná nadovšetko katolícka škola, Nás katolíkov všade utišujú, nedajme si aspoň to, čo máme. Posledný stĺp náš ja katolícka škola, nedajme si ju!

Veľmi by sme boli radi, keby madunický pán farár dp. Michal *Bubnič*, ktorý už tri roky tak neunávene zastával túto katolícku školu, predniesol tie dôkazy, ktoré smerujú na katolícky ráz, katolícky majetok tejto školy. O to prosíme ho v záujme všeobecného katolíckeho dobrého! Vidíte totiž, že v mnohých obciach berú katolícku školu, bo mnohorož nevedia si ich katolíci obrániť.

S kresťanským pozdravom

Úprimný priateľ katolíckych škôl

~~~~~

Zo Spiša.

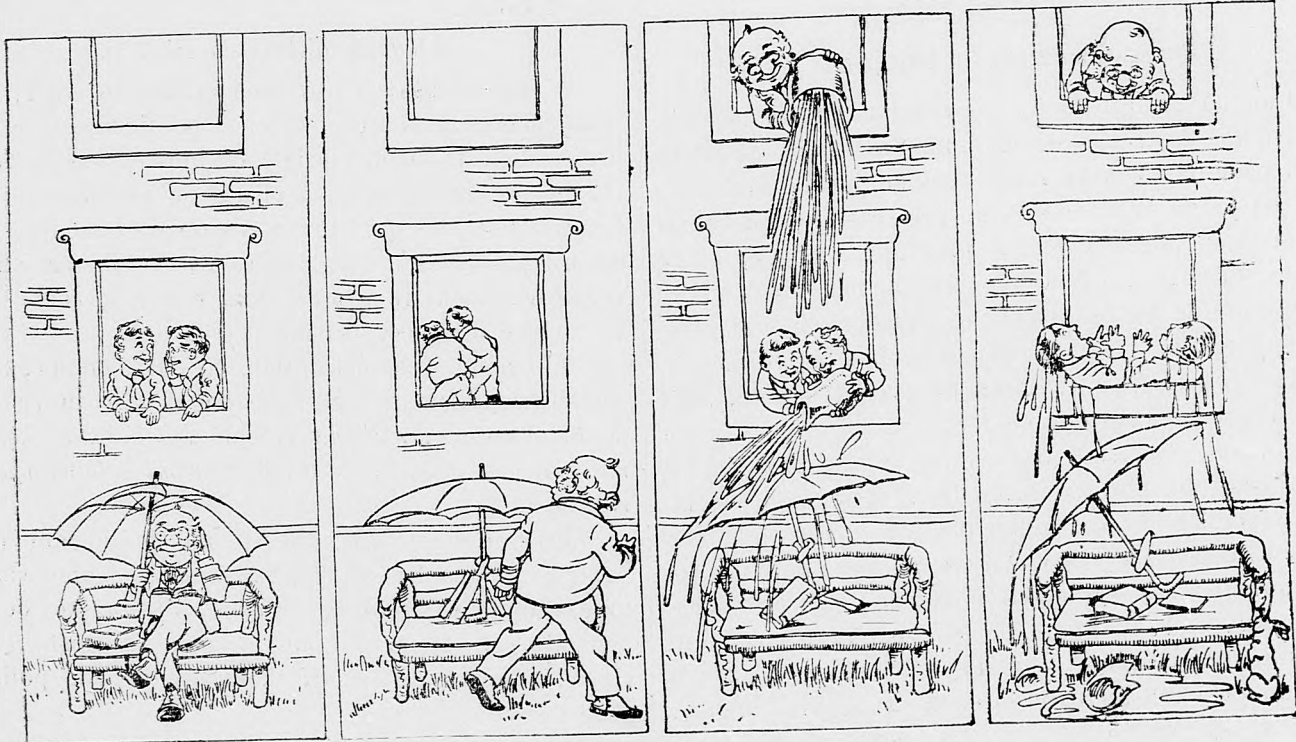
Pochválen Pán Ježiš Kristus! Ctený pán Redaktor! Ráďte prosím uverejniť tento dopis v našom milom Kresťane.

V našej ztolicy ponechali i naďalej šesť volebných okresov. 31. decembra roku 1910. celé obyvateľstvo stolice obnášalo 171.725. Z tých dľa úradného popisu je Maďarov 18 304, Nemcov 38.231, Slovákov 96.928, teda 56 % celého obyvateľstva, Rumunov 342, Rusinov 12.130, Horvátov 64, Srbov 143 a inej národnosti 5583. Čítať a písať vie 99.876 teda 70 % tých, ktorí majú už vyše 6 rokov. Na rok 1913 do menoslova voličov prijali 15.345. Na základe spočítania ľudu z roku 1910 bolo by teraz starých voličov 12.278, nových 6667, spolu 18.945. Na jeden okres dľa nového zákona padlo by priemerne 23.621 duší a 3158 voličov. Slovenských voličov bolo by na základe nového zákona v celej našej stolici 9299, teda dačo vyše 49 % zo všetkých voličov a rusinských 982, teda dačo vyše 5 percentov.

Spišský zpravodajca.

Kresťania katolíci, organizujte Katolícku Ľudovú Jednotu!

Ale im dal...!

ANEKDOTY.

Zajímavé.

Pán: Naozaj smrť vašej manželky priviedla vás na žobrácku palicu?

Žobrák: Hej, pane, ponížene prosím, bo zakiaľ žila, ona žobrala.

Hudebný zázrak.

A.: Videl som aj človeka bez rúk, ktorý hral na klavír.

B.: To je nič! Nad na ni býva akási dáma, ktorá nemá hlavu a predsa celý deň spieva!

Odkazy redakcie.

J. G. B. Pekne ďakujeme. Obe zprávy podáme v nasledujúcom čísle. — O. H. Z. Nemožno upotrebiť. — Š. V. B. Chystajte sa k voľbe. Nedajte sa mungom! — J. U. K. Bez práce neni sú koláče.

Obchodná týždenná zpráva.

V Budapešti, 18. marca.

Úradne značené ceny za 100 kilogrammov.

Pšenica tiská, nová	kor.	25 30—25 70
„ stolnobelohradská,	„	24 65—25 75
„ peštianska,	„	24 75—25 80
„ banátska,	„	24 75—25 70
Raž prvotriedna	kor.	18 65—18 85
„ druhotriedna	„	18 45—18 55
Jačmeň prvotriedny	„	14 45—15 00
Ovos prvotriedny	„	15 70—16 90
„ druhotriedny	„	14 00—14 50
Otruby drobné	„	8 70—8 90
„ hrubé	„	9 10—9 20
Kukurica	„	13 60—13 80

Múka pšeničná:

č.	0	1	2	3	4	5	6
K.	19 90	19 60	19 20	18 50	18 00	17 50	17 50
č.		7	7 1/2	8			
K.		16 40	15 60	7 80			

Za 50 kilogrammov i s vrecem.

Strova:

Hrach lúpaný	kor.	29 00—56 00
Hrach nelúpaný, čistý	„	30 00—32 00
Rasca (kmín)	kor.	78 00—81 00
Fazula strakavá	„	18 00—20 00
Fazula veľká biela	„	23 50—24 50
Šošovica čistá	„	40 00—76 00
Mak	„	72 00—75 00
Proso	„	—
Konopné semä	„	26 00—26 5
Zemiaky (hornouhorské) ruzové	„	4 70—4 90
„ „ žlté	„	5 70—5 90

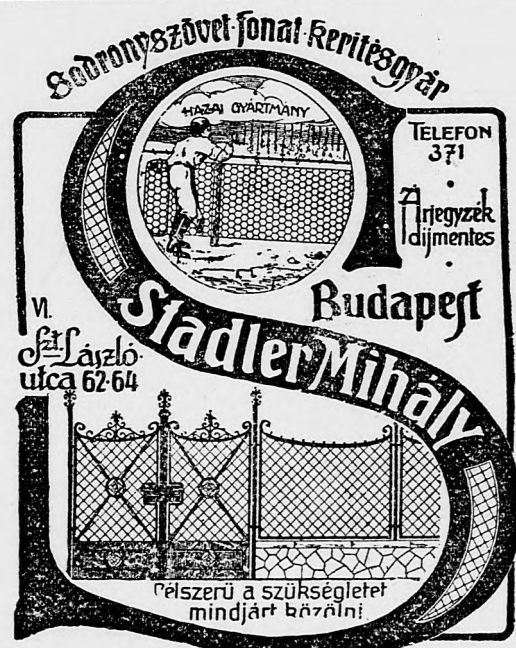
Zemiaky (hornouhorské) biele	„	4 20—4 30
Datelinové semä červená datelina	„	185 00—200 00
„ „ lucerna	„	120 00—170 00
Za 100 kilogrammov.		

Mäsité články:

Sviňská masť budapeštianska	kor.	140 00—141 00
Slanina mestská 4-kusová	„	120 00—121 00
„ „ 3-kusoá	„	128 00—129 00

Koloniálny tovar:

Petrolej fiumánsky, krištálový	kor.	41 00—46 00
„ „ White-Star (***)	„	36 00—40 00
Cukor v klobúkoch	„	80 50—81 00
„ kockový	„	82 50—83 00
Spiritus denaturalisovaný, ku priemyselným účelom jeden barill	„	56 00—57 00

Bratia Katolíci! Čítajte a predplacajte len v čisto katolíckom duchu písané noviny. Takéto noviny sú «Kreštan». «Kreštan» už cez XXI dvadsaťjedon rokov bráni našu cirkev, zastáva našu svätú vieru a zmužile bojuje za všetky oprávnené záujmy Slovákov. Presvedčeny kreštan číta a predpláca len «Kreštana».

Reumatické bolesti

chy'ro a istotne prestanú, keď bolavé čiastky tela dobre potreme od desaľročia zvláštne známym domácim liekom ktorý sa menuje:

KRIEGNEROV REPARATOR

Cena jednej flašky 1 koruna, veľkej flašky 2 koruny v lekárňach. Vyléčuný dorábateľ

KRIEGNEROVÁ LEKÁREŇ

Budapest, Kalvin-plac.

Rozposielanie poštou každodenne

Pri hroznej drahote SYR zvláštnou potravnou potravných článkov hodnotou a lacnotou, v každej domácnosti tvori nevyhnutne potrebný potravný článok prvotriednej dielne liptovského ovčieho syra.

FILIP PEVNÝ

v Liptovskom Svätom Mikuláši odporúča

I. desse tnú bryndzu	po K	7 50
I. výživnú a jemnú bryndzu	„ K	5 50
II. „ pikantnú	„ K	5 50

V jednotlivých 5 kg. diežkach rozposielanie franko ku všetkým poštovým staniciam. — Podrobné ceny a reklam-tabuľky na žiadosť zdarma a franko

Rušeň!

!! S 18 prvými vyznamenami !!

Ludvik Kállai motor dielna

Budapest, VI. ker., Gyár-utca 28. szám.

Odporúča najvрей Ludvika Kállai

elektrické benzinlokomobil stroje ku mlatbe

s dvojm vystrojením ku čisteniu.

Uplná záruka za výborné mlátenie.

!!! Jedina novota !!!

Najjednoduchší a najdokonalejší mlatobny stroj prítomnosti

Bez strojníka ľahko k vedeniu bar ktorým gazdom aj medzi domami slamou krytými.

Osobitná trieda pre stroje poľného hospodárstva ako:

parostroje, mlyny, rajtare, stroje k mláteniu a ku siatiu atd.

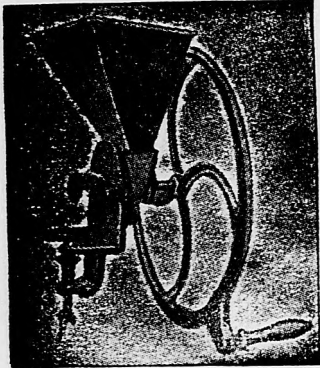
Ludvika Kállai, ktoré sa v našej vlast

najlepšie podarili.

Cenník s obrazmi na žiadosť zdarma a franko.

Rušeň!

Prv než vyľahnu sa vám kurence, húsky, kačičky

objednajte si skrze mňa privilegovaný mlynok na kukuricu; týmto mlynkom somlet možno pomerne ku víniu drúbeže najľahšie a bárs akej veľkosti krúpy. Ľahko s ním zaobchodiť. Čez hodinu somele asi 25 kg. Na raz smestia sa doň 4 litre kukurice. Dochováateľom drúbeže je to nevyhnutne potrebný hospodársky stroj. I. čísla i s krútidlom váži 14 kg.

Gena 20 korún

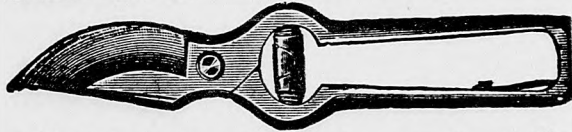
II. čísla s 19 kg. s galatou osou 30 korún so zasiánim. K objednaníu s poštovou dobierkou u

HANNS KONRAD

budapeštianskej osady,

Budapest, 280. Rákóczi-ut 8. N. K. na I. poschodi

Pri objednaníu vopred zaslať treba 10 K. pradplatok. Kto odvoláva sa na tieto noviny, na žiadosť dostane zdarma s 5000 vyobrazením opatrený cenník.

Z čistej ocele nožnice k rezaniu viniča.

S úplnou zárukou s privilegovanou zátvorou, celé nožnice z ocele. Hľadáka zakrut s dobrou stranou 23 1/2 cm. veľkosti. Číslo 3026 cena 2— kor Číslo 3077 s ocelovým rezom a rúčkou zo železa 1-20 kor. Pri objednaníu 5 kusov zaobalenie zdarma. Pri objednaníu 10 kusov zásielka a zaobalenie zdarma. Číslo 3142 francúzske nožnice k strihaniu koní 5-75 kor. K objednaníu s poštovou dobierkou 14 kor. vo vývoznnej osade.

HANNS KONRÁDA

Budapest, Rákóczi-ut 8. N. K. I. posch.

Hlavný cenník s 5000 vyobrazeniami.

Lacné česke perie!

5 kilo nové tmavé driapané 9,80 K, lepšie 12 korún. Biele mäkké, jak páper 18 K, 24 K. Biele ako snáh mäkké jak páper, drapané 80.

88, 42 K. — **Metove posteje.** A červeného cinovatu 1 dobre naplnená perin aa'lebo 1 zpodná perina 180 cm. dlhá 116 cm. široká K 10.—, 12.—, 15.—, 18.—, 2 metre dlhá, 140 cm., široká K 13.—, 15.—, 18.—, 21.—. Poduška 80 cm. dlhá 58 cm. široká K 3.—, 3,50, 4.—, 90 cm. dlhá, 70 cm. široká K 4,50, a 5,50. Krom toho shtovujeme vo veľkosti dla vole. Trojdielová srstenná matrac na jednu postel K 27.— lepšej jakovosti K 38. Zasielky vyše 10 korún franko s poštovou dobierkou. Výmena a návratné dovoluje sa pri náhrade porta. **Benedikt Sachsej, Lobes 134. pri Pilsen (Cechy).**

Umelecký ústav kostolného zariadenia.

Vlastné doroby! **Karol Priner**, majiteľ knieža-primaciálnych dvor. zasielajúci obvodov: Brix a Anders, Zambach a Müller Budapest IV., Váci-u. 61. Viedeň IX., Maximilianplatz 3. Umelecký ústav kostolného zariadenia: Omšové rúcha, pluviale, baldachýny, úplné ornáty, kostolná bielizeň alby, kamže, atd. Strieborný tovar kostolného náradia v jednoduchom a v najskvostnejšom vyhotovení, svietniky, kalichy, ciboria, pastoraľe, kríže, kadidlá. Kostolné a spoločkové zastavy čipky a vyšívania umeleckého vystrojenia.

Najlepší český prameň k objednaníu.

Lacné perie na postel

1 kg. sivé dobré drápané 2 K, lepšie 2 koruny 40 hal.; prima pelbiele 2 koruny 80 halierov; biele 4 K, biele páperové 5 K 10 h.; 1 kg veľmi ľahé, ako snáh biele, drápané 8 K 40 h., 8 K.; 1 kg. papierie, sivé 8 K, 7 K; biele ľahové 10 K; najľahšie papierie z prs 12 K. Pri oblednaní 5 kg. franko.

Hotové posteje

z hustej tkniny červeného, modrého, bieleho alebo žltého nankingu, 1 perina. 180 cm. dlhá 120 cm široká s dvomi podhlavkami, každý 80 cm. dlhý, 60 cm široký naplnený novým, sivým, veľmi trvácim mäkkým perím 16 K; polpapierie 20 K; papierie 24 K; jednotlivé periny 10 K, 12 K, 14 K, 16 K; podhlavky 8 K, 8 K 50 h.; 4 K. Periny 200 cm. dlhé 140 cm. široké 18 K, 14,70 K, 17,80 K, 21 K. podhlavky 90 cm. dlhé 70 cm. široké 4,50 K, 5,20 K, 5,70 K Spodné periny z pevného vráskovaného grádlu 180 cm. dlhé, 116 cm. široké 12,80, 14,80 K. Vývez s poštovou dobierkou od 12 K počnúc franko. Výmena alebo návrat dovolené. Za nezopovedné návrat peňazi obšírny cenník zdarma a franko.

S. Benisch v Deschenitz č. 826., (Cechy.)

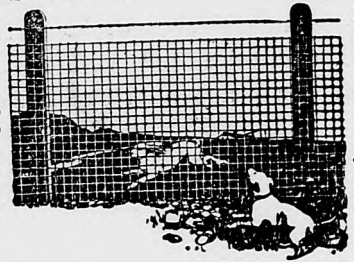
Sklad: Budapest, IV. Ferenc József-rakpart 21.

PODIVNE LACNÉ PLOTY!

Domáce doroby!

Chráňte sa nepatrných napodobenín!

Zriedkavej jakosti.

Chráňte sa nepatrných napodobenín!

Veľmi ľahko k upotrebeniu.

Nepočetné listy uznania dokazujú patentovaného

Hungária-pletiva z drótu

nedostiziteľnú zvláštnosť.

Dôrob z cinkovaného drótu. — Zabarvit' netreba. Cena štvorcovho metra od 32 hal. vyšej.

K objednaníu u vylučného dorabáťel'a:

Alexander Haidekker

Dielňa pletiva a plotov z drótu

Budapest, VIII., Űllői-ut 48/60. sz.

Výhodná, správna a rýchla výsluha. Obrázkový cenník franko zdarma.

„TOKIO“

KYNŮZENIE OTLAKOV

so zázračným úspechom dávka 60 halierov. Dorába **Anton Tömöry, Cegléd.** K dostaniu v každej lepšej lekárni. Istotné vyľiečenie.

Oznamy prijíma

administracia

„Krestan“

BUDAPEST

Szentkirályi-utca 28.

Friedrich Karol Hagenauer

kostolnych obrazov maliar na skle.

Budapest, VIII., Gólya-u. 44. sz.

Stará spoľahlivá katolícka firma! — Ochotne poslúži s cennými rozvrhmi!

DOSTIŽNÝ BUDÍČEK

4770 číslo. Chodí v každom postavení v zátvore z nikla alebo z červenej mosadze s ocelovým zvonkom pevného čistého hlasu cena K 3.90.

4776 číslo. S duplovaným zvonkom veľmi pevného čistého hlasu s presným chodením cena K 5.40.

4774. č. vyobrazenia „Perfection“ hodiny Junghaus dorob, v zátvore z nikla alebo z mosadze s peknou duplovanou hlasnou zoukohoru 20 1/4 centim. výšky cena K 5.—

Hlavný cenník s 5000 vyobrazeniami. Objednať možno v osade vývozného domu

Hanns Konrad Budapest, 280. Rákóczi-ut 8. N. K. na I. poschodi.